

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра педагогіки та гуманітарних дисциплін

СИЛАБУС

**навчального курсу «Кейс-менеджмент в діяльності уповноважених
органів з питань пробації»
спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
форма навчання: денна**

Кредити та кількість годин: 3 кредити ECTS; години: 16 лекційних, 14 семінарських, 16 практичних та 44 самостійна робота.

Анотація курсу

5 лютого 2015 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про пробацію». Згідно вказаного Закону, починаючи з 27 серпня 2015 року в Україні діє національна система пробації.

Сьогодні пробація є невід'ємним елементом системи кримінальної юстиції багатьох країн та результатом демократичного розвитку суспільства, який доведений майже двохсотрічною історією розвитку пробації.

Прийняття Закону України «Про пробацію» стало реальним кроком у сфері наближення юстиції України до міжнародних стандартів і впровадження у державі принципово нової системи заходів кримінально-правового характеру, притаманної демократичному суспільству.

Закон України «Про пробацію» розроблявся з урахуванням світових стандартів розвитку альтернатив позбавленню волі, а також європейських стандартів пробації, закріплених у Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи №СМ/(2010)1 про Правила Ради Європи з пробації.

Виходячи зі змісту завдань пробації, визначених Законом України «Про пробацію», порівняно з функціями, що виконуються сьогодні кримінально-виконавчою інспекцією, на орган пробації покладаються принципово нові завдання, пов'язані з:

- підготовкою досудових доповідей щодо обвинувачених;
- проведенням соціально-виховної роботи із засудженими;
- реалізацією пробаційних програм стосовно осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням;

здійсненням заходів з підготовки осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, до звільнення.

Реалізація майже кожної з перелічених новацій базується вже не на вузькому контролі виконання визначених законом та рішенням суду обов'язків засудженого, а потребує аналізу та оцінки конкретного випадку, вміння персоналу пробації робити висновки та розробляти ефективні заходи впливу на поведінку, спілкуватися з ним та мотивувати до змін, що передбачає знання не лише в області юриспруденції, але й у психології, соціальній роботі, педагогіці.

Даний курс не є виключно теоретичним узагальненням. Цей курс містить практичний досвід роботи соціальних фахівців, спеціалістів у галузі сервісних послуг уразливим категоріям наших громадян з різних регіонів України, які протягом останніх років доклали багато зусиль для створення ефективного механізму вирішення соціальних та інших проблем особи для поліпшення якості її життя та виключення можливих негативних проявів поведінки.

Курс розрахований для курсантів факультету пробації.

Даний курс дасть змогу майбутньому персоналу пробації ефективно виконувати свою роботу, консолідувати зусилля громадських організацій та державних установ у напрямку забезпечення суспільства шляхом

попередження рецидивних злочинів через впровадження ефективної системи нагляду та реабілітації правопорушників, створення умов для їх виправлення.

Мета курсу

Програма навчальної дисципліни складена кафедрою педагогіки та гуманітарних дисциплін Академії Державної пенітенціарної служби відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти з галуззю знань 08 «Право», 26 «Цивільна безпека» для денної форми навчання.

Метою навчальної дисципліни є формування системи знань та практичних навичок майбутніх фахівців щодо оцінки, планування, допомоги та підтримки в отриманні соціальних послуг суб'єктами пробації найбільш ефективним способом.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- оволодіння теоретичними знаннями, щодо здійснення процесу кейс-менеджменту стосовно суб'єктів пробації;
- формування вмінь щодо застосування інструментів ведення випадку в роботі з суб'єктами пробації;
- оволодіння практичними навичками кейс-менеджменту: входження в контакт; оцінка; планування, визначення цілей; інтервенція; моніторинг плану.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми курсанти (студенти) повинні:

знати :

- поняття, цілі, принципи кейс-менеджменту;
- сучасні моделі кейс-менеджменту;
- прийоми, техніки та стратегії проведення мотиваційного інтерв'ювання;
- методику та особливості порядку проведення оцінки ризику вчинення повторного кримінального правопорушення клієнтами служби пробації;
- методи збору та аналізу інформації про особистість обвинуваченого (засудженого);
- особливості організації та здійснення супроводу справи;

вміти :

- збирати та аналізувати інформацію про вплив криміногенних факторів на поведінку обвинуваченого (засудженого);
- здійснювати аналіз результатів обробки інформації з метою надання соціальних послуг суб'єктам пробації;
- складати та заповнювати Форми оцінок ризику вчинення засудженими повторного кримінального правопорушення для суб'єктів пробації;
- аналізувати статичні та динамічні фактори ризику, складати соціально-психологічну характеристику на обвинуваченого (засудженого);

- розробляти індивідуальний план роботи з суб'єктами пробації;
- організовувати та здійснювати супровід справи.

Організація навчання

Тематичний план

№ тем	Найменування розділів та тем	Кількість годин по видам занять							
		Всього	ЛК	СЗ	ПЗ	СР	ІР	Кредити	Інші
	Розділ 1. Кейс-менеджмент в реаліях сучасного суспільства.								
1.	Кейс-менеджмент як інноваційний метод в системі людиноцентрованого соціуму.	4	2	2					
2.	Складові елементи методу «кейс-менеджмент».	4	2	2					
3.	Кейс-менеджер в сучасних умовах та етичні вимоги до його діяльності.	4	2	2					
	Разом за розділом 1	12	6	6					
	Розділ 2. Механізм та алгоритм реалізації методу кейс-менеджмент в системі пробації України.								
4.	Кейс-менеджмент в сучасній пробації: види та загальні функції.	4	2	2					
5.	Використання кейс-менеджменту при підготовці досудової доповіді.	4	2	2					
6.	Планування та аналіз результатів при веденні випадку стосовно суб'єкта пробації.	4	2	2					
	Разом за розділом 2	12	6	6					
	Розділ 3. Специфіка кейс-менеджменту при роботі з різними категоріями суб'єктів пробації.								
7.	Порядок і правила ведення випадку з різними категоріями суб'єктів пробації на різних етапах відбування покарання.	8	2	2	4				
8.	Особливості кейс-менеджменту при роботі з неповнолітніми.	4			4				
9.	Гендерна специфіка реалізації кейс-менеджменту щодо суб'єктів пробації.	4	2		2				
10.	Суб'єкти пенітенціарної пробації та можливості застосування до них кейс-менеджменту.	6			6				
	Разом за розділом 3	22	4	2	16				
	Всього	46	16	14	16				

Програма навчальної дисципліни складається з 3 розділів:

1. Кейс-менеджмент в реаліях сучасного суспільства.
2. Механізм та алгоритм реалізації методу кейс-менеджмент в системі пробації України.
3. Специфіка кейс-менеджменту при роботі з різними категоріями суб'єктів пробації.

Розділ 1. Кейс-менеджмент в реаліях сучасного суспільства.

Тема 1. Кейс-менеджмент як інноваційний метод в системі людиноцентрованого соціуму.

Поняття кейс-менеджмент як інструменту росту ефективності та раціоналізації сервісів, що надаються групам соціального ризику. Цілі кейс-менеджменту та стратегії їх досягнення. Принципи кейс-менеджменту.

Історія розвитку кейс-менеджменту як методу. Сучасні європейські моделі кейс-менеджменту та їх класифікація. Універсальна брокерська модель, модель інтенсивного втручання, зосереджена на сильних сторонах модель, клінічна модель кейс-менеджменту.

Позитивні та негативні аспекти в процес реалізації кейс-менеджменту.

Тема 2. Складові елементи методу «кейс-менеджмент».

Діагностика та оціночні дослідження (спостереження, інтерв'ю, дані про соціальне оточення, фізичний стан здоров'я та наявність залежностей від ПАР, алкоголе- та тютюнозалежності).

Оцінка ресурсів особи, яка потрапила під кейс-менеджмент як основа для прогнозування успішності застосування методу.

Планування діяльності фахівцем з кейс-менеджменту як початок реалізації схеми втручання у випадок особи. Реалізація плану.

Супровід: періодичність контактів, використання методів. Координація та вимоги до фахівців з якими співпрацює кейс-менеджер. Переадресація.

Моніторинг ведення випадку та внесення корективів при необхідності у заплановане. Вимірювання ефективності та продуктивності кейс-менежменту.

Документальне оформлення ведення випадку.

Вихід із програми кейс-менеджменту.

Тема 3. Кейс-менеджер в сучасних умовах та етичні вимоги до його діяльності.

Кейс-менеджер як фахівець. Основні вимоги до його кваліфікації. Базові знання та навички кейс-менеджера.

Ролі, які виконує кейс-менеджер: комунікатор, захисник, активізатор.

Етичні вимоги до діяльності кейс-менеджера.

Розділ 2. Механізм та алгоритм реалізації методу кейс-менеджмент в системі пробації України.

Тема 4. Кейс-менеджмент в сучасній пробації: види та загальні функції.

Нормативно-правова основа реалізації кейс-менеджменту в українській системі пробації.

Призначення та роль кейс-менеджменту в сучасній пробації. Види кейс-менеджменту: динамічний, скоординований, цілеспрямований, заснований на потребах, заснований на результатах оцінки кейс-менеджмент.

Моделі кейс-менеджменту в пробації: оцінка потреб суб'єкта пробації; розробка плану взаємодії кейс-менеджера та суб'єкта пробації; моніторинг прогресування суб'єкта пробації; захист інтересів суб'єкта пробації (при необхідності).

«Кейс без менеджменту» — надання необхідної допомоги одразу після опису випадку.

Тема 5. Використання кейс-менеджменту при підготовці досудової доповіді.

Причини застосування кейс-менеджменту до суб'єктів служби пробації на етапі досудової доповіді. Мета та задачі ведення випадку в системі пробації.

Структура досудової доповіді: соціально-психологічна характеристика (історія правопорушень, особистісні характеристики); оцінка ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення; висновок про можливість виправлення без обмеження волі або позбавлення волі на певний строк. Головна мета досудової доповіді.

Алгоритм кейс-менеджменту на стадії підготовки досудової доповіді. Метод СПРОБА. Основні елементи оцінювання правопорушника. Принципи оцінювання правопорушника: принцип ризику, принцип потреби і принцип сприйняття.

Аналіз випадку методом «Стрілки годинника», «Методом відповідності».

Тема 6. Планування та аналіз результатів при веденні випадку стосовно суб'єкта пробації.

Планування наглядку. Постановка цілей «УДАЧІ». Застосування трикутника Робертса.

Планування управлінням ризиком. Ризики при веденні випадку та їх попередження.

Супровід справи суб'єкта пробації. Методи виконання індивідуального плану роботи з суб'єктами пробації. Умови ефективного кейс-менеджменту в пробації.

Обставини завершення ведення випадку із суб'єктами пробації. Аналіз результатів та його основні пункти. Перегляд індивідуального плану роботи з засудженим.

Аналіз емоційного стану суб'єкта пробації. Альтернативні форми стосунків з суб'єктом пробації залежно від його емоційного стану (пост-кейс-менеджмент). Планування наступних кроків самостійного життя суб'єкта пробації.

Розділ 3. Специфіка кейс-менеджменту при роботі з різними категоріями суб'єктів пробації.

Тема 7. Порядок і правила ведення випадку з різними категоріями суб'єктів пробації на різних етапах відбування покарання.

Види пробації як основа використання кейс-методу: досудова, наглядова, пенітенціарна. Суб'єкти пробації: основні групи.

Методика складання індивідуального плану роботи з суб'єктом пробації, в залежності від її виду.

Етапи розробки індивідуального плану роботи з суб'єктами пробації. Структура індивідуального плану роботи з суб'єктами пробації. Визначення організацій та видів послуг. Модель «Континуум підтримки». Мета використання та підбір послуг за моделлю «Континуум підтримки». Виконання індивідуального плану роботи з суб'єктами пробації.

Інструменти ведення випадку. Робота з почуттями. Мотиваційне інтерв'ювання. Методика Міллера. Консультування з фокусом на рішенні. «Мапа сили». Оцінка процесу. Оцінка якості.

Тема 8. Особливості кейс-менеджменту при роботі з неповнолітніми.

Сектор ювенальної пробації: функції та задачі інституції. Правила ефективного кейс-менеджменту при роботі із неповнолітніми. Соціальний, психолого-педагогічний та кримінологічний портрет неповнолітніх, які найчастіше скоюють правопорушення.

Встановлення контакту та підтримки довірливих стосунків з неповнолітнім. Додаткові форми до плану роботи із неповнолітньою особою. План супроводу.

Основні моменти щодо застосування «Методичних рекомендацій оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення повнолітніми особами, які вчинили кримінальні правопорушення (обвинувачуються у вчиненні кримінальних правопорушень)» при веденні випадку неповнолітнього.

Тема 9. Гендерна специфіка реалізації кейс-менеджменту щодо суб'єктів пробації.

Соціальний, психологічний та кримінологічний портрет жінок – суб'єктів пробації. Визначення біосоціальних потреб і ресурсів жінок – суб'єктів пробації.

Соціальний, психологічний та кримінологічний портрет чоловіків – суб'єктів пробації. Визначення потреб і ресурсів чоловіків – суб'єктів пробації.

Методика складання індивідуального плану роботи з суб'єктом пробації, в залежності від її групи, до якої належить суб'єкт пробації.

Тема 10. Суб'єкти пенітенціарної пробації та можливості застосування до них кейс-менеджменту.

Пенітенціарна пробація та особливості організації веденням випадку її умовах.

Постпенітенціарний контроль і допомога в соціальній адаптації особам, які звільнилися з установ виконання покарань. Соціальний патронаж як елемент кейс-менеджменту в процесі постпенітенціарної пробації.

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Ведення випадку в роботі з засудженими фахівців служби пробації: методичні рекомендації / І. Яковець, А. Волік, М. Демченко, Р. Дрозд, О. Янчук., 2015. 134 с.

2. Зверєва І.Д., Соціальна робота в Україні: навч. посібник для вузів / за заг. ред. І.Д.Зверєвої, Г.М.Лактіонової; М-во освіти і науки України; Луганський держ. пед. ун-т ім. Т. Шевченка; Христ. дит. фонд.-2-е вид., переробл. і доп. Київ: Центр навч. літер., 2004. 256 с.

3. Курси з розвитку соціальних та життєвих навичок для ув'язнених: практичний базовий посібник для персоналу з підготовки до звільнення / Мартін Седдон, Алла Шуть. Рада Європи. 2017. 86с.

4. Методики та інструменти роботи з неповнолітніми, які перебувають у конфлікті з законом : навч.-метод. посіб. : в 2 кн. / за заг. ред. Гейл Стідз, Тетяни Журавель. Кн.1. с.

5. Методики та інструменти роботи з неповнолітніми, які перебувають у конфлікті з законом: навч.-метод. посіб. : в 2 кн. / за заг. ред. Гейл Сстідз, Тетяни Журавель. Кн.2.
6. Максимова Н.Ю. Психологія девіантної поведінки: навч. посіб. Київ : Либідь, 2011. 520 с.
7. Медведєв В.С. Кримінальна психологія: підручник Київ : Атіка, 2004. 368 с.
8. Міллер В., Роулінк С. Мотиваційні розмови: підготування людей до змін. Лондон: Гвілфорд. 2002.
9. Науково-практичний коментар до Закону України «Про пробацію» / за заг. ред. О. Л. Копиленка, Є. Ю. Бараша Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2019. 114 с.
10. Основи професійної діяльності персоналу органу пробації : навч. посіб. для персоналу органу пробації / за заг. ред. Джеймса Седхема, Майкла Октігана. Київ : Білоцерковський центр підв. кваліф. Персоналу ДКВС України, 2017. 242 с.
11. Основи пенітенціарної психології: навч. посіб. / Н.П.Крейдун та ін. Харківський національний ун-т. Харків: б.в., 2007. 140 с.
12. Стідз Г., Солопова Л., Кочура О. Оцінка ризиків і потреб дітей в конфлікті з законом: Методичні рекомендації. 2014. 28 с.
13. Посібник для тренерів «Особливості проведення гендерно-орієнтованої роботи з неповнолітнім у конфлікті з законом» / упоряд. Айда-Джейн Греам. 2014. 133 с.
14. Про пробацію : Закон України від 05.02.2015 року №160-VIII. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: [//zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19) (дата звернення: 20.02.2020).
15. Пробація України. Офіц. веб-сайт. URL: http://www.probation.gov.ua/?page_id=118. (дата звернення: 24.02.2020).
16. Про затвердження Переліку заходів щодо реалізації пробаційних програм : наказ Міністерства юстиції України від 28.03.2018 року № 926/5. Дата оновлення: 12.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0483-18> (дата звернення: 24.02.2020).
17. Про затвердження положень про програми диференційованого виховного впливу на засуджених: наказ Міністерства юстиції України від 16.05.2016 року № 1418/5. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0727-16> (дата звернення: 20.02.2020).
18. Сучасність і перспективи пенітенціарної душпастирської опіки : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Київ : Ін-т крим.-викон. служби, 2016. 134 с.
19. Яковець І.С. Негативні наслідки для суб'єктів пробації у разі укладання угоди: проблеми практичного тлумачення. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2018. № 2. С.168–172.

20. Яковець І.С. Пробація: загальні підходи до визначення поняття та засади впровадження в Україні. *Scientific Journal «ScienceRise». Юридичні науки*. 2014. №2(2). С. 152–155.

21. Яковець І. С., Автухов К. А. Шлях впровадження та подальші перспективи інституту оцінки ризиків вчинення повторного правопорушення в Україні. *Право України*. 2019. №7. С. 152–162.

22. Яковець І. С., Лук'янченко Є. О. Ключові проблеми застосування суспільно корисних робіт як виду адміністративного стягнення. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2019. № 3(9). С.148–154.